

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till statistiklag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en allmän lag som gäller statens statistikföring. Lagen skall tillämpas på statistikcentralens statistikföring samt även på statistikföringen vid andra myndigheter som framställer statistik till den del inte något annat stadgas om detta. Den föreslagna lagen förenhetligar förfarandet vid insamling, bearbetning och användning av uppgifter inom statistikväsendet. Propositionen anknyter även till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Vid framställningen av statistik utnyttjas i första hand uppgifter som insamlats i något annat sammanhang. Endast sådana uppgifter som inte kan fås på något annat sätt begärs direkt från uppgiftslämnarna. I lagen stadgas om skyldigheten att lämna uppgifter. Den gäller statliga myndigheter, närings-, affärs- och yrkesidkare, statliga och kommunala affärsverk, kommuner och samkommuner samt

samfund och stiftelser som inte bedriver verksamhet i vinstsyfte. Insamlingen av uppgifter hos fysiska personer sker i huvudsak på frivillig basis.

I lagen tas även in stadganden om uppgifternas tillförlitlighet, jämförbarhet och lättillgänglighet.

Uppgifter som samlats in för statistikföring kan endast användas för statistiska ändamål. Det skall i regel vara möjligt att endast för statistik- och forskningsändamål utlämna uppgifter utan identifikationsuppgifter.

Den föreslagna lagen skulle upphäva lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik samt de stadganden i den i huvudsak upphävda lagen om statistikcentralen från 1970 vilka ännu är i kraft.

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	DETALJMOTIVERING	11
ALLMÄN MOTIVERING	3	1. Motivering till lagförslaget	11
1. Inledning	3	1 kap. Allmänna stadganden	11
2. Nuläge	3	2 kap. Organisering av uppgiftsinsamlingen ...	12
2.1. Lagstiftning och praxis	3	3 kap. Uppgiftsskyldighet	13
2.2. Internationell utveckling och praxis	5	4 kap. Bearbetning av uppgifter och framställande av statistik	15
2.3. Bedömning av nuläget	7	5 kap. Hemlighållande och utlämnande av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål	16
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	7	6 kap. Särskilda stadganden	18
3.1. Mål	7	2. Närmare stadganden och bestämmelser	19
3.2. De viktigaste förslagen	8	3. Ikraftträdande	19
4. Propositionens verkningar	9	LAGFÖRSLAG	20
5. Beredningen av propositionen	9		
5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	9		
5.2. Remissutlåtanden	10		
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	10		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Statens statistikväsen omfattar utom statistikcentralen ca 30 andra statliga myndigheter. Statistikcentralen som myndighet har en allmän kompetens inom statens statistikväsen. Den framställer statistik över flera olika områden, andra myndigheter framställer statistik över sina egna verksamhetsområden.

Stadgandena om statens statistikväsen är utspridda på flera olika lagar och förordningar. Stadgandena ingår i allmänhet i den materiella lagstiftningen om varje enskilt verksamhetsområde eller i myndigheternas förvaltningslagar eller förvaltningsförordningar. Det finns i allmänhet specialstadganden om att en myndighet på basis av uppgiftsskyldigheten skall samlas in uppgifter för statistiska ändamål. Vissa myndigheters statistikföring grundar sig inte på stadganden.

Avsikten med reformen är att förfarandet vid uppgiftsinsamling och framställande av statistik samt principerna för hemlighållande och utlämnande av uppgifter skall förenhetligas. Vid produktionen av uppgifter utnyttjas uppgifter som samlats in i andra sammanhang. Endast sådana uppgifter som inte kan fås på något annat sätt begärs direkt från uppgiftslämnarna. I lagen stadgas om uppgiftsskyldighet. Den gäller dock endast uppgifter som samlats in på basis av statistikcentralens uppgiftsskyldighet. Reformen möjliggör en mer centraliserad uppgiftsinsamling och statistikproduktion samt publicering av statistik.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt

Stadgandena om statistikväsendet gäller i allmänhet endast uppgiftslämnarnas skyldighet att lämna uppgifter för statistiska ändamål. Om uppgiftsinsamlingen för statistiska ändamål sker på frivillig basis, berörs den inte av några stadganden.

De flesta myndigheter framställer statistik på basis av uppgifter som de samlat in för sin administrativa verksamhet, varvid tillgången till och hemlighållandet av uppgifterna bestäms

med stöd av stadgandena om det huvudsakliga användningsändamålet, den administrativa verksamheten. Dyliga myndigheter är bl.a. utbildningsstyrelsen och tullstyrelsen.

Stadganden om tillgången till och hemlighållande av uppgifter inom statistikväsendet ingår i 2 och 3 §§ lagen om statistikcentralen (796/79), som i huvudsak är upphävd, lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (96/54), folkräkningslagen (154/38), lagen om befolkningsböcker (141/69), förordningen om registrering av födelser och dödsfall (824/70), lagen och förordningen om lantbruksstatistik (675/75 och 826/75), lagen och förordningen om lantbruksförvaltningens gårdsbruksregister (1077/89 och 259/90), lagen om lantbruksräkning 1990 (1076/89), lagen och förordningen om riksomfattande personregister för hälsovården (556/89 och 774/89), lagen om forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (1073/92) samt lagen om olycksfallsförsäkring (608/48).

Uppgiftsinsamling

Statliga myndigheter är skyldiga att lämna uppgifter för statistikföring till statistikcentralen och forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården samt jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral.

Kommunerna är skyldiga att förse statistikcentralen med uppgifter för föregående år beträffande sin ekonomi och fonder som de förvaltat. Kommunerna är dessutom skyldiga att för den officiella statistikproduktionen förse befolkningsregistercentralen med de uppgifter som behövs om byggnadsverksamhet, byggnader och lägenheter i dem. Befolkningsregistercentralen skall utlämna de insamlade uppgifterna till statistikcentralen. Tillgången till andra uppgifter om kommunernas ekonomi, t.ex. budgeter och kommunplaner, och deras verksamhet samt all uppgiftsinsamling från kommunalförbund grundar sig på frivillighet för statistikcentralens del. Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården har rätt att från myndigheter och inrättningar för social- och hälsovården i kommuner och samkommuner få de uppgifter som behövs för statistikföringen.

Med stöd av lagen om lämnande av vissa

uppgifter för officiell statistik är näringsidkare skyldiga att lämna uppgifter om näringen, rörelsen eller yrket. Uppgifterna skall lämnas enligt formulär som fastställts av statistikcentralen eller någon annan myndighet som statsrådet utsett (SRb 593/ 64). Innan formulären fastställs skall centralorganisationerna inom industrin och handeln höras. Sjöfartsstyrelsens rätt att få uppgifter grundar sig på ovan nämnda statsrådsbeslut. Gårdsbruksidkare är skyldiga att lämna uppgifter till jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral för officiell lantbruksstatistik samt lantbruksräkning.

Andra samfund, inrättningar och stiftelser än sådana som idkar näringsverksamhet är numera skyldiga att lämna uppgifter om fonder som uppstått med hjälp av donationer och offentliga insamlingar och tjänar allmännyttiga syften. Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården har rätt att få de statistiska uppgifter den behöver för statistikproduktionen från inrättningar och samfund inom sitt område. Arbetsministeriet har rätt att få uppgifter från försäkringsanstalterna. Till övriga delar är tillgången på uppgifter från samfund som inte bedriver verksamhet i vinstsyfte baserad på frivillighet.

Från fysiska personer fås uppgifter numera nästan helt på frivillig basis, eftersom man även i fråga om befolkningsräkning har övergått till registeruppgifter. Vid folkräkningen 1990 samlades uppgifter på basis av uppgiftsskyldigheten in endast från ett relativt litet antal personer för undersökning av tillförlitligheten hos registeruppgifter.

Uppgifter om dödsorsaker regleras av egna specialstadganden. Enligt förordningen om registrering av födelser och dödsfall skall dödsattester sändas till statistikcentralen.

Bearbetning av uppgifter och framställande av statistik

Det finns få stadganden om bearbetning av uppgifter och framställande av statistik. Med stöd av 2 § i den gamla lagen om statistikcentralen fastställer statistikcentralen de begrepp, klassificeringar och kodsystém som skall tillämpas inom statistik som framställs genom statens försorg, samt utfärdar vid behov även andra föreskrifter om förenhetligandet av statistiken. I förordningen om lantbruksstatistik räknas

upp över vilka områden statistik framställs. Vidare förutsätts att de begrepp, klassificeringar och kodsystém som tillämpas inom statens statistikväsen beaktas. I lagen om lantbruksförvaltningens gårdsbruksregister ingår en skyldighet att skydda uppgifterna.

Vid insamlingen av personuppgifter skall stadgandena i personregisterlagen (471/87) beaktas som kompletterande stadganden. Där betonas en förhandsplanering av uppgiftsinsamlingen och en specificering av källorna samt relevanskravet vid uppgiftsinsamling. Vid bearbetningen av personuppgifter skall beaktas de stadganden i personregisterlagen som påverkar bearbetningen av uppgifterna. De viktigaste är 3 §, som innehåller en aktsamhetsplikt för den registeransvarige och 26 §, som innehåller en skyldighet att skydda uppgifterna. Vid bearbetningen av uppgifter har avsikten varit att använda metoder som ger så tillförlitliga resultat som möjligt och beaktar datasekretessynpunkter så väl som möjligt.

Vid bearbetningen av uppgifter, främst vid registreringen av uppgifter, måste även utomstående service anlitas. För detta finns inga specialstadganden om statistikväsendet. När det gäller personuppgifter tillämpas stadgandena i personregisterlagen enligt vilka uppdragsgivaren har samma datasekretesskyldighet som uppdragsgivaren.

Användning och utlämning av uppgifter

Lagstiftningen om användningen och utlämningen av uppgifter varierar till sitt innehåll. Skyldigheten att hemlighålla uppgifter som på basis av uppgiftsskyldigheten fått från statliga myndigheter är den samma som för den myndighet som lämnat ut uppgifterna. Lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik begränsar användningen av uppgifterna endast till statistiska ändamål. Enligt folkräkningslagen och lagar som getts om motsvarande undersökningar får uppgifterna endast användas för framställande av sådan statistik och andra undersökningar som inte åsamkar den uppgiftsskyldige någon skada eller annan olägenhet. Uppgifter som samlats in enligt lagen om lantbruksstatistik får endast användas för statistiska ändamål eller andra forskningsändamål som inte åsamkar uppgiftslämnaren någon skada eller annan olägenhet. Enligt lagen om riksomfattande personregister för hälsovården

kan register användas för den statistikföring, planering, forskning och tillsyn som ankommer på den registeransvarige samt lämnas ut för vetenskaplig forskning som gäller verksamheten inom hälsovården. När det gäller det sistnämnda utlämnandet av uppgifter skall dataombudsmannen dock höras innan tillståndsbeslutet meddelas.

Om användning och utlämning av uppgifter som erhållits på frivillig basis finns inga specialstadganden. På dessa tillämpas lagen om vissa handlingars offentlighet (83/51) och förordningen innefattande vissa undantag i fråga om allmänna handlingars offentlighet (650/51). Vidare sker undersökningar som utförs på frivillig basis oftast i form av stickprov, varvid materialen i sin helhet betraktas som sådana interna myndighetsutredningar som avses i 5 § lagen om allmänna handlingars offentlighet och sålunda inte som offentliga.

Tystnadsplikt

Om tystnadsplikt finns flera stadganden som varierar till sitt innehåll. Tystnadspliktens omfattning varierar alltifrån personer som är anställda hos någon myndighet till alla som eventuellt bearbetar uppgifter. Om det inte finns några specialstadganden, tillämpas stadgandet om tystnadsplikt i 41 § personregisterlagen på personuppgifter.

2.2. Internationell utveckling och praxis

Allmänt

Gemensamma nämnare för lagstiftningen i olika länder har traditionellt varit uppgiftsskyldigheten och skyldigheten att hemlighålla uppgifter om enskilda uppgiftslämnare samt att användningen av uppgifterna är begränsad till statistiska ändamål. De nyaste lagarna innehåller dock även metoder för insamling och bearbetning av uppgifter.

Organiseringen av statistikväsendet varierar. Den är antingen helt eller nästan helt koncentrerad till en myndighet eller mycket långt decentraliserad. Oberoende av hur verksamheten har organiserats gäller lagstiftningen i allmänhet hela statistikväsendet.

Sverige

Sveriges statistikväsen är mer centraliserat än

Finlands. I Sverige är det ca 15 andra myndigheter utom Statistiska Centralbyrån (SCB) som publicerar statistiska uppgifter i serien officiell statistik.

En ny lagstiftning om statistikväsendet i Sverige trädde i kraft den 1 januari 1993 (Lag om den officiella statistiken). Lagen tillämpas på all officiell statistik som framställts av statliga myndigheter. Enligt lagen skall den officiella statistiken vara objektiv och allmänt tillgänglig. I lagen ingår ett relativt omfattande och detaljerat stadgande om näringsidkares och kommuners skyldighet att lämna uppgifter om sin verksamhet och ekonomi. För samfund om inte bedriver näringsverksamhet i vinstsyfte gäller uppgiftsskyldigheten anställda, löner och sysselsättning.

Stadganden om sekretesskydd för uppgifter som fått för statistikframställning ingår i Sveriges allmänna sekretesslag, som gäller alla myndigheter. Huvudregeln är att uppgifter om personliga och ekonomiska förhållanden skall hållas hemliga. Undantag utgörs av uppgifter i företagsregister, uppgifter om dödsorsak, uppgifter som behövs för forskningsändamål, uppgifter i anslutning till personal- och lönestatistik samt uppgifter som på grund av benämningen, någon annan identifikationsuppgift eller motsvarande uppgifter inte direkt kan förknippas med ett enskilt uppgiftsobjekt.

Norge

Norges statistikväsen är centraliserat till Statistisk Sentralbyrå. Norges statistiklag, som innehåller stadganden både om officiell statistik och om organisationen vid Statistisk Sentralbyrå, gavs 1989. Lagens syfte är att främja en effektiv statistikproduktion genom att reglera insamlingen och användningen av uppgifter för statistiska ändamål samt reglera Statistiska Sentralbyråns organisation och verksamhet.

Enligt lagen är varje juridisk eller fysisk person uppgiftsskyldig enligt på kungens amodan Statistiska Sentralbyrån har även en obegränsad rätt att få uppgifter om statliga myndigheters register samt riksomfattande kommunala organisationers register. Nya register och ändringar av de tidigare skall anmälas till Statistisk Sentralbyrå, som kan famlägga förslag till hur behoven av statistiska uppgifter skall beaktas vid planeringen av datasystem.

Enligt lagen är användningen av uppgifter

begränsad till uppgörandet av officiell statistik eller andra motsvarande ändamål som godkänts av datasekretessmyndigheterna. Uppgifterna skall publiceras så att enskilda uppgiftslämnare inte på något sätt kan identifieras och så att enskilda uppgiftslämnare inte åsamkas någon skada.

Kanada

Kanadas statistikväsen har centraliserats till Kanadas Statistiska Centralbyrå, som har regionala byråer som bistår främst vid uppgiftsinsamlingen. Statistiska centralbyråns verksamhet regleras synnerligen detaljerat i statistiklagen (Statistics Act) från 1971. Lagen definierar bl.a. inom vilka områden statistik produceras. Lagen gäller även separata räkningar, t.ex. befolknings- och lantbruksräkningar.

På basis av lagen har Statistiska Centralbyrån rätt att få uppgifter om alla register som upprätthålls av myndigheter och enskilda. På basis av lagen är det även möjligt att avtala om att Statistiska Centralbyrån samlar in uppgifter tillsammans med en annan myndighet eller ett annat samfund. Uppgiftslämnarna är skyldiga att lämna uppgifter för statistikföring. En minister kan dock i fråga om vissa statistiska uppgifter eller undersökningar bestämma att det är frivilligt att lämna uppgifter.

Lagens stadganden om datasekretess är synnerligen stränga. Chefen för centralbyrån kan ge tillstånd till att uppgifter lämnas ut främst om uppgifterna enligt någon annan lag är offentliga eller om det inte är möjligt att utgående från uppgifterna identifiera objekten för uppgifterna eller om uppgiftsobjektet har gett sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Dessutom kan uppgifter om företags och samfunds namn och adresser, producerade nyttigheter och antal anställda lämnas ut.

Tyskland

Den tyska statistiklagen gavs 1987. Lagen reglerar mycket detaljerat hur statistik skall framställas för förbundsrepublikens behov samt Statistiska Centralbyråns verksamhet.

En central princip i lagen är att uppgiftslämnarna inte skall belastas oskäligt vid uppgiftsinsamlingen och att de på ett behörigt sätt skall informeras om syftet med uppgiftsinsam-

lingen och om andra omständigheter som påverkar utlämningen av uppgifter. Lagen innehåller stadganden om uppgiftsinsamling som är baserade både på uppgiftsskyldighet och frivillighet. Den egentliga uppgiftsskyldigheten uppkommer dock först på basis av separata lagar. Om uppgiftsskyldigheten stadgas för varje form av statistik särskilt.

Lagen innehåller detaljerade stadganden om förfarandet vid bearbetning av uppgifter och framställandet av statistik. Utgångspunkterna för framställandet av statistik är med stöd av lagen opartiskhet, objektivitet och vetenskapligt oberoende.

De stränga och detaljerade datasekretessstadgandena utgör skydd och garanti för uppgiftslämnarna. Andra än statistiska uppgifter kan enligt statistiklagen utlämnas vidare främst med uppgiftslämnarens skriftliga samtycke eller om det är fråga om en allmänt tillgänglig uppgift om offentliga myndigheter eller om ett enskilt uppgiftsobjekt inte kan identifieras på basis av uppgifterna. Vidare kan det i separata lagar om statistik stadgas andra undantag från skyldigheten att hemlighålla uppgifter.

EES-avtalet

Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) leder till att 30 nya rättsakter inom statistiken skall tillämpas i Finland. De gäller industristatistik, transportsstatistik, utrikeshandelsstatistik, nationalräkenskaper, jordbruksstatistik, fiskestatistik samt energistatistik. Rättsakterna gäller i allmänhet någon särskild statistik och är mycket detaljerade i fråga om innehåll, tidtabell och förfarandet vid framställandet av statistik. Rättsakter som allmänt handlar om statistik är bl.a. rättsakter som gäller klassificeringar (näringsgrensindelning) och en rättsakt som gäller utlämnande av uppgifter till EG:s statistikverk. Beredningen av en allmän rättsakt om EG:s statistikväsen har även inletts.

De saker som ingår i EG:s statistikregelverk regleras i allmänhet inte av någon nationell lagstiftning i Finland, utan ingår i myndigheternas beslutskompetens. Undantag utgörs av förordningen om utlämnande av insynsskyddade statistiska uppgifter (Euratom, EEG) nr 1588/90. På basis av den kan för varje enskilt statistiskt område utfärdas specialrättsakter enligt vilka även sekretessbelagda uppgifter skall

utlämnas. Uppgiftsskyldigheten kan dock inte gälla personuppgifter på basis av vilka en person direkt eller indirekt kan identifieras. Uppgiftsskyldigheten kan inte heller gälla uppgifter om andra enheter på basis av vilka dessa enheter direkt kan identifieras. Författningen innehåller även skyldigheter för EG:s statistiska byrå att skydda och hemlighålla uppgifter.

2.3. Bedömning av nuläget

Lagstiftningen om det nuvarande statistikväsendet är splittrad och dess innehåll oenhetligt. På många punkter är den även bristfällig och föråldrad. Även vissa utvecklingsenheters och forskningsinrättnings forsknings- och utredningsuppgifter har ansetts höra till statistikväsendet. Ca 30 statliga myndigheter framställer statistik.

Centrala områden inom statistikväsendet, t.ex. en allmän organisering av uppgiftsinsamlingen och bearbetning av uppgifter, är nästan helt oreglerade. Enhetliga lagstiftningsramar för statistikväsendet saknas, vilket försvårar en rationalisering av uppgiftsinsamlingen och effektivisering av servicen samt uppfyllandet av internationella skyldigheter.

Allmänna stadganden som skulle styra uppgiftsinsamlingen saknas helt. Endast om uppgiftsskyldigheten finns vissa stadganden som även de är delvis föråldrade. Sedan dessa gavs har både uppgiftsbehoven inom statistikväsendet och förfarandet vid framställandet av statistik förändrats. I stället för en direkt uppgiftsinsamling utnyttjas allt mer uppgifter som samlats in i andra sammanhang, t.ex. administrativa register, men denna typ av indirekt uppgiftsinsamling beaktas inte tillräckligt i gällande författningar. Dessutom har det uppstått helt nya grupper av uppgiftslämnare som inte existerade då gällande författningar gavs, t.ex. samkommunerna.

Användningen och utlämningen av uppgifter är oenhetligt och bristfälligt reglerad. Lagstiftningen beaktar inte heller de metoder som används vid uppgiftsinsamlingen. I samma uppgiftsmaterial kan även ingå uppgifter som fåtts från flera olika uppgiftslämnargrupper. I detta fall kan användningen av samma material omfattas av flera stadganden med olika innehåll.

Stadgandena motsvarar inte heller de mo-

derna kraven på datasekretess, eftersom personregisterlagen endast gäller personuppgifter. Det finns heller inga stadganden om användning av utomstående service vid statistikproduktion. Stadgandena i personregisterlagen täcker även till dessa delar endast personuppgifter.

Tolkningsproblem uppstår även vid tillämpningen av flera stadganden om tystnadsplikt. Vidare utsträcker sig tystnadsplikten inte alltid till alla som bearbetar uppgifter.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål

För att kunna fungera och utvecklas behöver samhället mångsidiga, jämförbara och regelbundna statistiska uppgifter om samhällsförhållandena och deras utveckling. Uppgifterna behövs i synnerhet inom planering, forskning, beslutsfattande samt verkställighet och uppföljning av beslut inom olika områden i samhället. Mångsidiga statistiska uppgifter är också en central förutsättning för att ett demokratiskt samhällssystem skall kunna fungera, eftersom de ger medborgarna en möjlighet att följa fenomen i samhällslivet och bilda åsikter om dem.

Statistikväsendets omvärld genomgår en kraftig förändring. Utom de nationella uppgiftsbehoven skall internationella krav beaktas i allt större utsträckning inom statistikväsendet. Även den pågående reformen av den offentliga förvaltningen påverkar statistikväsendet. Verksamheten skall effektiviseras och omorganiseras. I synnerhet skall ett uppgiftsinsamlings- och uppgiftsproduktionssystem som är enhetligt och klart minskar kommunernas uppgiftslämnarbörda skapas bl.a. för att de uppgifter som förutsätts i statsandelssystemet skall kunna erhållas.

Jämförbar information om utvecklingen i olika länder är nödvändig i det internationella samarbetet. Förenta Nationerna och dess organ förutsätter sådana enhetliga statistiska uppgifter om medlemsländerna som är nödvändiga för FN:s verksamhet. De ca 30 statistikrättsakter som ingår i EES-avtalet betonar internationalismens betydelse och gör det nationella statistikväsendet till en permanent del av det gemensamma europeiska statistiksystemet.

met. De stater som är med i EES-avtalet skall producera uppgifter som behövs för att det ekonomiska området skall kunna beskrivas på ett enhetligt sätt och för att de uppställda skyldigheterna och målen skall kunna genomföras och följas. Ett eventuellt EG-medlemskap ökar de internationella kraven på statistikväsendet.

Statistikväsendets produktivitet skall ökas på ett sätt som är ekonomiskt och funktionellt motiverat samt tilltalande för statistikväsendets kunder. Statistikservicen skall förbättras och ges enligt enhetliga principer oberoende av vilken myndighet som producerar uppgifterna. En förenkling av förvaltningen och omorganisering av organisationsenheterna inom förvaltningen förutsätter även att organiseringen av det decentraliserade statistikväsendet omvärderas. Det decentraliserade statistikväsendet skall centraliseras om detta effektiviserar statistikproduktionen och är ekonomiskt gynnsamt eller om objektivitetskrav inom statistikväsendet så kräver.

Regeringen har för avsikt att minska och förenhetliga den information som myndigheterna samlar in. På detta sätt minskar uppgiftslämnarnas kostnader och arbete, eftersom samma uppgifter inte behöver lämnas till flera myndigheter. Å andra sidan förenhetligas också uppgiftsklassificeringen. Avsikten är att koncentrera insamlingen av uppgifter som gäller i synnerhet kommuner och samkommuner till statistikcentralen, eftersom det nya statsandelsystemet inte förutsätter någon sektorvis informationsproduktion. Avsikten är att från nämnda utgångspunkter utreda behovet av fristående statistikmyndigheter.

Tillförlitlig statistik förutsätter så täckande uppgifter som möjligt. De uppgifter som produceras skall motsvara användarnas behov. För att dessa mål skall uppnås är ett samarbete mellan uppgiftslämnarna och uppgifts användarna nödvändigt. Vid uppgiftsinsamlingen skall sörjas för att uppgiftslämnaren inte belastas onödigt och att datasekretessen för enskilda uppgiftslämnare har tryggats med tillräckliga stadganden.

Lagstiftningen om statistikväsendet bör skapa förutsättningar för ett effektivt och enhetligt statistikväsen som beaktar nationella och internationella uppgiftsbehov samt en klar och förtroendeingivande grund för den verksamhetspolitik som tillämpas på uppgiftslämnarna och uppgifts användarna.

3.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås en allmän lag om statens statistikväsen bli stiftad. På detta sätt skulle enhetliga ramar för statens hela statistikväsen skapas. Förfarandena vid uppgiftsinsamlingen, bearbetningen och användningen av uppgifter inom statistikväsendet föreslås bli förenhetligade. Enhetliga stadganden underlättar även uppfyllandet av de internationella skyldigheterna i anslutning till den europeiska integrationen. På statliga myndigheter som framställer statistik tillämpas lagen till den del speciallagstiftningen inte ger upphov till något annat.

Myndigheterna indelas i statistikmyndigheter och myndigheter som framställer statistik. Statistikmyndigheter är sådana myndigheter som särskilt i lag har ålagts att framställa statistik. Till myndigheter som framställer statistik hör utom statistikmyndigheterna även sådana myndigheter som producerar statistiska uppgifter om samhällsförhållandena inom sina verksamhetsområden utan att på basis av stadganden eller bestämmelser vara skyldiga till det. Endast statistikmyndigheterna skall ha rätt att samla in uppgifter på basis av en särskilt stadgad uppgiftsskyldighet.

Vid produktionen av statistik utnyttjas i första hand uppgifter som samlats in i något annat sammanhang och endast sådana uppgifter som behövs för statistikframställning och inte kan fås på annat sätt begärs direkt från uppgiftsobjekten. I god tid innan uppgiftsinsamlingen påbörjas bör med uppgiftslämnarna och organisationer som företräder dem avtalas om vilka uppgifter som skall insamlas samt tidpunkter och metoder för utlämningen av dem.

Vid uppgiftsinsamlingen underrättas de enskilda uppgiftslämnarna om vad uppgifterna skall användas till, grunderna för utlämningen av uppgifter, metoder för uppgörandet av statistik samt övriga omständigheter som är nödvändiga för utlämningen av uppgifter.

Det är frivilligt att lämna uppgifter för statistikframställning, om det inte särskilt i denna eller någon annan lag stadgas om uppgiftsskyldighet. Det föreslås att uppgiftsskyldighet stadgas för i huvudsak samma uppgiftslämnargrupper som nu.

De uppgiftsskyldigas möjligheter att påverka de uppgifter som samlas in och metoderna för uppgiftsinsamlingen föreslås bli utökade. Det

föreslås att uppgiftsskyldigheten skall definieras allmänt i lag och att de uppgifter som skall lämnas inte specificeras i författningarna. Statistikmyndigheten bör samråda och eftersträva en överenskommelse med uppgiftslämnarna om detaljerade uppgifter som lämnas på basis av uppgiftsskyldigheten. Samråd skall också alltid ordnas på uppgiftslämnarnas begäran. Utom rätten att samråda skall uppgiftslämnarna enligt förslag ha rätt att söka ändring i en statistikmyndighets beslut om detaljinnehållet i uppgiftsskyldigheten. De uppgiftsskyldiga skall sedan ett statistiskt material bearbetats färdigt ges information om de statistiska uppgifter som är av betydelse för uppgiftslämnaren. Om denna återrapportering samrådes med uppgiftslämnarna.

Stadgandena om uppgiftsskyldigheten möjliggör en centralisering av produktionen och insamlingen av uppgifter om kommuner till statistikcentralen. På motsvarande sätt bör lagstadgade uppgiftsskyldigheter för kommuner och samkommuner slopas i takt med att insamlingen och produktionen av uppgifter kan skötas på basis av denna lag.

För att trygga statistikens tillförlitlighet och jämförbarhet samt datasekretessen föreslås att internationellt etablerade statistiska principer och metoder tas in i lagen. Dessa är krav på information till uppgiftslämnarna, uppgifternas tillförlitlighet och lättillgänglighet samt skydd för uppgifterna.

En myndighet som framställer statistik får använda uppgifter som samlats in för statistikföring endast för statistikändamål. Endast i de fall som nämns i denna lag kan uppgifter i regel för statistik- och forskningsändamål utlämnas till utomstående. Alla som bearbetar uppgifter har tystnadsplikt.

4. Propositionens verkningar

Lagen har inga omedelbara organisatoriska verkningar och ingriper inte i olika myndigheters lagstadgade uppgifter.

Lagen förbättrar dock möjligheterna att centralisera statistikväsendet då detta är ändamålsenligt för en effektivare och ekonomisk statistikproduktion eller förutsätts av objektivitetskrav inom statistikväsendet. Genom en centralisering kan dubbla funktioner slopas och de totalkostnader som staten åsamkas av statistikväsendet minskas. Inom det nuvarande

decentraliserade statistikväsendet uppgick kostnaderna 1991 till ca 300 milj. mk.

Genom lagens stadganden om uppgiftsinsamling och förfarande som tillämpas på den eftersträvas en rationalisering av uppgiftsinsamlingen. I synnerhet möjliggör propositionen en centralisering av uppgiftsinsamlingen om kommuner.

De kostnader som uppgiftslämnarna åsamkas av uppgiftsinsamlingen kan inte anges exakt. Endast en grov uppskattning kan göras. T.ex. de kostnader som åsamkas närings-, affärs- och yrkesidkare uppskattas till sammanlagt ca 50—100 milj. mk per år.

De uppgiftsskyldiga skall enligt förslaget som återrapportering erhålla statistiska uppgifter som är av betydelse för dem, vilket årligen ger upphov till kostnader om ca 1 — 2 milj. mk. Med beaktande av rationaliseringsåtgärderna ökar inte återrapporteringen totalkostnaderna för statistikväsendet.

Då en uppgiftslämnare lämnar sådana omfattande material som kan klassificeras som massdata och som finns i uppgiftslämnarens besittning och som främst berör andra än uppgiftslämnare själv till en statistikmyndighet, föreslås att merkostnaderna för lämnandet av uppgifterna skall kunna ersättas. De föreslagna stadgandena ökar inte kostnaderna för statistikväsendet, eftersom dessa kostnader ersätts redan nu.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Riksdagens utlåtanden och övriga ställningstaganden

Bristerna i lagstiftningen om statistikväsendet har uppmärksammats i regeringens proposition med förslag till personregisterlag (RP 49/86 rd.) I motiveringen till propositionen förutsätts att olika propositioner ges i syfte att ändra lagstiftningen om datasekretessen för statistikcentralens basmaterial. Statistikmyndigheternas ställning som producent och insamlare av statistiska uppgifter om kommuner har varit aktuell vid reformeringen av statsandelssystemet. Riksdagens förvaltningsutskott förutsatte i sina betänkanden om statsandelssystemet (FvUB 5, 6 och 7/92) att uppgifter som ansluter sig till statsandelssystemet sedan reformen trätt i kraft så snabbt som möjligt

och med beaktande av allmänna klassificeringar samlas in inom hela statsandelssystemet via statistikcentralen eller av statistik som annars allmänt används och att kostnaderna för uppgiftssystemen samtidigt väsentligt minskar. Målet var en kraftig rationalisering av insamlingen av uppgifter om kommuner och en utökning av användningen av statistiska uppgifter vid uppföljningen av kommunernas verksamhet.

Aven statsrevisorerna har i sin berättelse för 1991 förutsatt att det runt statistikcentralen och på dess ansvar byggs upp ett statistikföringssystem som på ett ändamålsenligt sätt betjänar statsförvaltningen.

Beredningsorgan

En reform av lagstiftningen om statistikväsendet har flera gånger varit aktuell. Utgångspunkten för beredningen har varit att stadgandena om statistikväsendet antingen skall utvecklas som en del av förvaltningslagen om statistikcentralen eller att en separat statistiklag stiftas.

Statistiska rådet, som verkat i samband med statistikcentralen och bl.a. representerat uppgiftslämnarna och uppgiftsanvändarna, beredde förslag till en allmän statistiklag 1974 och 1980. Reformen av lagstiftningen om statistikcentralen har beretts i två tjänstemannagrupper 1986 och 1989. I samband med beredningsarbetet fördes omfattande förhandlingar med olika referensgrupper inom statistikväsendet. Även en remissbehandling anslöt sig till förslaget.

I utlåtandena om förslaget till lag om statistikcentralen ansågs en revidering av lagstiftningen i sig vara nödvändig. I flera utlåtanden ansågs det dock vara nödvändigt att utreda om även lagstiftningen om insamlingen och användningen av uppgifter vid andra myndigheter som producerar statistik behöver ändras.

tgående från utlåtandena fortsattes beredningen av lagstiftningsreformen som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Beredningen av

en förvaltningslag om statistikcentralen och materiella stadgandena om statistikväsendet skildes åt. Lagen om statistikcentralen (48/92) trädde i kraft den 1 mars 1992. Beredningen av den materiella lagstiftningen fortsatte som tjänstemannauppdrag. Finansministeriet tillsatte den 14 augusti 1992 en arbetsgrupp att finslipa utkastet till statistiklag. I arbetsgruppen var centrala uppgiftslämnarparter representerade.

5.2. Remissutlåtanden

Utlåtanden om arbetsgruppens förslag (FM 1992:28) begärdes från de viktigaste myndigheterna, näringslivet, arbetsmarknaden och kommunernas centralorganisationer samt även instanser som representerar andra uppgiftslämnargrupper och användare av statistiska uppgifter. Dessutom skaffades utlåtanden från högskolorna inom branschen.

Majoriteten av remissinstanserna förhöll sig positivt till arbetsgruppens lagförslag. I många utlåtanden framfördes dock flera anmärkningar mot detaljer i lagförslaget. Regeringens proposition grundar sig på arbetsgruppens förslag. Avsikten har varit att vid beredningen av propositionen i mån av möjlighet beakta de anmärkningar mot detaljer i lagförslaget som framförts i utlåtandena.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Den lag som föreslås har samband med den ovan nämnda förordningen (Euratom, EEG) nr 1588/90, som ingår i EES-avtalet. Bestämmelserna i förordningen strider delvis mot gällande nationella lagstiftning. Förordningen bör i praktiken tillämpas senast 1995, då den allmänna övergångstid som fastställts för statistikområdet går ut. Skyldigheterna i EES-avtalet har till dessa delar beaktats i detta lagförslag.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Statistikväsendet.* I paragrafen definieras statens statistikväsen. Till statens statistikväsen hör produktionen av sådan statistik över samhällsförhållandena och deras utveckling som det finns ett allmänt behov av i samhället och som således måste finnas allmänt tillgänglig.

Produktionen av den statistik som avses i paragrafen finansieras med ett anslag i statsbudgeten som budgeteras för antingen en myndighet som avses i 3 § eller för någon annan statlig myndighet som använder statistik i sin verksamhet. Lagen gäller sålunda också sådan avgiftsbelagd service som kunden finansierar med ett anslag i statsbudgeten. En myndighet som framställer statistik kan också följa lagens principer i sin övriga avgiftsbelagda verksamhet.

2 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte.* Lagen är avsedd att vara en allmän lag. Den skall tillämpas på både statistikcentralens statistikföring och andra statliga myndigheters statistikföring till de delar därom inte stadgas något annat i lagstiftningen beträffande andra statliga myndigheter. I detta sammanhang går inte in på de specialstadganden som gäller andra myndigheters statistikproduktion.

Lagen skall enligt 1 mom. tillämpas på alla statliga myndigheter som samlar in uppgifter från personer, näringsidkare, myndigheter och samfund för statistik som nämns i 1 §. Enligt 2 mom. skall lagen också tillämpas på myndigheter som framställer statistik som nämns i 1 § på basis av uppgifter som de fått för andra ändamål än för statiska ändamål. Sådana myndigheter är t.ex. utbildningsstyrelsen och social- och hälsovårdsministeriet. Då tillämpas t.ex. på insamlingen och hemlighållandet av uppgifterna de stadganden som gäller verksamheten i fråga, t.ex. administrativ verksamhet. Statistikproduktion innebär emellertid sådan massbearbetning av uppgifter som är förknippad med bl.a. annorlunda datasekretessfrågor än t.ex. bearbetningen av administrativa uppgifter.

Lagens syfte framgår av 3 mom. I lagen förenhetligas och klarläggs de principer och procedurer som skall tillämpas inom statistikväsendet i synnerhet i förhållande till dem som

lämnar och använder uppgifterna. Statistikväsendet skall också styras av statistiketiska principer.

3 §. *Myndigheter.* Statistikmyndighet kan enligt 1 mom. vara endast en sådan myndighet som enligt ett uttryckligt stadgande i lag har fått i uppgift att framställa statistik. För närvarande är sådana myndigheter statistikcentralen, lantmåtercentralen, jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, tullstyrelsen samt forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Endast statistikmyndigheterna kan samla in uppgifter på grundval av uppgiftsskyldighet och använda tvångsmedel för att skyldigheten skall fullgöras.

Av statistikmyndigheterna skall statistikcentralen vara allmän myndighet inom statens statistikväsen. Här om stadgas också i lagen om statistikcentralen. Enligt 2 § i den har statistikcentralen till uppgift att utarbeta statistik som gäller samhällsförhållandena samt att sörja för det allmänna utvecklandet av statens statistikväsen i samarbete med övriga statliga myndigheter. Målet är att stärka statistikcentralens centrala ställning inom statistikväsendet för hela den offentliga förvaltningen och också att koncentrera uppgiftsinsamlingen och statistikframställningen gällande den offentliga sektorn till statistikcentralen.

Till de myndigheter som framställer statistik hör enligt 2 mom. inte bara statistikmyndigheterna utan också övriga myndigheter som framställer sådan statistik som avses i 1 §. Dessa myndigheters statistikframställning baserar sig på ett stadgande eller en bestämmelse på lägre nivå än lag. Den producerade statistiken hör emellertid till statens statistikväsen som helhet och på den tillämpas stadgandena i denna lag.

I egenskap av allmän myndighet inom statistikväsendet för statistikcentralen i samarbete med behöriga ministerier och myndigheter en aktuell förteckning över myndigheter som framställer statistik och den viktigaste statistik som dessa producerar.

4 §. *Grunderna för uppgiftsinsamlandet.* I 1 mom. ingår ett grundläggande stadgande om uppgiftsinsamling. Vid statistikproduktionen skall i första hand utnyttjas uppgifter som samlats in för andra ändamål, så att dubbelarbete kan undvikas och kostnaderna minskas.

I 2 mom. konstateras att det är frivilligt att lämna uppgifter, om det inte i lag stadgas om uppgiftsskyldighet. Ändamålet med stadgandet är att uppgiftslämnarna skall underrättas om utgångspunkterna för uppgiftsinsamlingen. I samband med att uppgifter samlas in måste man alltid särskilt informera om på vilka grunder insamlingen sker. Insamlingen av uppgifter från fysiska personer sker i allmänhet på frivillig basis.

Med stöd av 3 mom. får uppgiftslämnarens identifikationsuppgifter inte insamlas och lagras, ifall det inte är nödvändigt för statistikproduktionen.

5 §. *Förhållande till personregisterlagen.* Vid sidan av denna lag skall inom statistikväsendet iakttas personregisterlagen, om inte något annat stadgas i lag. Inom statistikväsendet kan man t.ex. inte insamla och lagra personuppgifter i strid mot personregisterlagen. Vid sidan av personregisterlagen måste man beakta Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 36/92).

2 kap. Organisering av uppgiftsinsamlingen

6 §. *Uppgiftsinsamlande.* Av uppgiftslämnarna skall kunna begäras endast de uppgifter som är nödvändiga för statistikframställningen. Detta skall för det första betyda att uppgifter insamlas direkt från enskilda uppgiftslämnare endast om uppgifter som insamlats för andra ändamål inte står till förfogande. Å andra sidan förpliktar 1 mom. till omsorgsfull planering av uppgiftsinsamlingen så att av uppgiftslämnarna begärs endast de uppgifter som är nödvändiga för att beskriva det aktuella samhällsfenomenet. Vid uppgiftsinsamlingen skall man alltid använda stickprov eller andra metoder som förenklar uppgiftsinsamlingen när det är möjligt med tanke på statistikens tillförlitlighet.

Vid uppgiftsinsamlingen bör man med stöd av 2 mom. försöka minimera de kostnader som uppgiftsinsamlingen åsamkar uppgiftslämnaren samt uppgiftsinsamlaren. De procedurer som tillämpas borde också annars vara sådana att uppgifterna kan samlas in på ett så effektivt sätt som möjligt och utan att det åsamkar uppgiftslämnarna onödiga olägenheter. Den myndighet som framställer statistiken borde beakta också annan uppgiftsinsamling som

riktas till uppgiftslämnarna och den belastning som den medför. En myndighet som framställer statistik kan samtidigt samla in uppgifter också för andra myndigheter och samfund på uppdrag av dem när kombinerad uppgiftsinsamling är möjlig.

7 §. *Samrådsskyldighet.* Beaktandet av synpunkter som är viktiga för de uppgiftsskyldiga vid uppgiftsinsamlingen förutsätter att samråd hålles med uppgiftslämnarna eller organisationer som företräder dem i god tid innan uppgiftsinsamlingen inleds. 1 mom. gäller samrådsskyldighet. Det är i allmänhet möjligt att ordna samråd med organisationer som företräder uppgiftslämnarna, t.ex. industrins, handelns eller kommunernas centralorganisationer. Direkt samråd med uppgiftslämnarna kan komma i fråga närmast inom sådana statistiska områden där det finns endast få uppgiftslämnare eller när det är fråga om indirekt uppgiftsinsamling från myndigheter eller samfund. När ny uppgiftsinsamling planeras är det dock motiverat att stå i kontakt också med vissa enskilda uppgiftslämnare för att utreda vilka uppgifter som över huvud finns att få och hur uppgiftsinsamlingen borde ordnas med tanke på uppgiftslämnarna.

Samråd skall med stöd av 2 mom. alltid hållas i ett så tidigt skede att uppgiftslämnaren vid behov kan anpassa sitt datasystem för produktionen av ändrade statistiska uppgifter. Målet för samråd är att man vid dem skall kunna komma överens om vilka uppgifter som skall insamlas och om vilka procedurer som skall tillämpas. Dessutom skall man samråda om återrapporeringen till uppgiftslämnarna.

Skyldig att ordna samråd är enligt 3 mom. statistikmyndigheten, som också skall ordna samråd när uppgiftslämnarsidan begär det. Uppgiftslämnarna kan ha behov av att begära samråd t.ex. allmänt om uppgiftsinsamlingen eller när det förekommer särskilda problem vid uppgiftsinsamlingen.

8 §. *Beslut om uppgiftsinsamlande.* Efter förhandlingarna fattar den myndighet som hållit samråd beslut om uppgiftsinsamling. Uppgiftslämnarna skall i tillräckligt god tid meddelas detta beslut och ändringar i det för att de på behörigt sätt skall kunna förbereda sig på att lämna uppgifter. Tiden för meddelandet skall diskuteras på förhand med uppgiftslämnarna vid samråd enligt 7 §.

Myndighetens beslut om uppgiftsinsamling

skall enligt 26 § kunna överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

9 §. *Information till uppgiftslämnarna.* I 1 mom. uppräknas de saker som uppgiftslämnarna åtmins:one ska få besked om vid uppgiftsinsamlingen. De viktigaste av dem är ändamålet med uppgifterna, grunderna för utlämnandet av uppgifter och de viktigaste procedurer som ansluter sig till statistikföringen och databehandlingen samt huruvida uppgiftsinsamlingen baserar sig på uppgiftsskyldighet eller frivillighet. Utöver dessa uppgifter borde andra väsentliga uppgifter som i det aktuella fallet kan vara viktiga för uppgiftslämnaren föras fram. Informationsskyldigheten för den myndighet som framställer statistik riktar sig till den uppgiftslämnare från vilken myndigheten får uppgifterna.

De uppgiftsskyldiga borde med stöd av 2 mom. få statistisk återrapportering om vilken samråd hålles med uppgiftslämnarna i enlighet med 7 §. Återrapporteringen skall vara kortfattad och innehålla de uppgifter som är viktigast för uppgiftslämnarna. Återrapportering skall ges till sådana uppgiftsskyldiga som huvudsakligen lämnar uppgifter direkt om sin egen verksamhet. Återrapporteringen skall inte gälla de statliga myndigheterna eftersom de närmast lämnar andra uppgifter än sådana som gäller den egna verksamheten ur det uppgiftsmaterial som de förfogar över. Om de statliga myndigheterna lämnar uppgifter om sin egen verksamhet kan också de få återrapportering. För detta föreslås dock ingen direkt skyldighet bli stadgad.

3 kap. Uppgiftsskyldighet

10 §. *Rätt att samla in uppgifter.* Rätt att samla in uppgifter på grundval av den uppgiftsskyldighet som stadgas i denna lag har med stöd av 1 mom. endast statistikcentralen. Andra statistikmyndigheter som nämns i 3 § skall ha rätt att med stöd av uppgiftsskyldigheten samla in uppgifter för framställande av statistik som hör till deras verksamhetsområde i den omfattning som särskilt stadgas i lag. I 2 mom. ingår ett stadgande om detta. Övriga myndigheter som framställer statistik skall inte ha denna rätt.

Uppgiftslämnarnas rättsskydd förutsätter att uppgiftsinsamling som sker på grundvalen av uppgiftsskyldighet alltid baserar sig på en

lagstadgad uppgift. Även de tvångsmedel som används för att uppgiftsskyldigheten skall fullgöras förutsätter detta.

11 §. *Uppgiftsskyldighet.* Paragrafen gäller endast de situationer där statistikcentralen får uppgifter med stöd av uppgiftsskyldigheten. Uppgiftsskyldiga är statliga myndigheter, närings- och affärsidkare samt yrkesutövare, kommuner och samkommuner samt samfund och stiftelser som inte eftersträvar vinst.

De statliga myndigheters uppgiftsskyldighet skall vara mest omfattande och gälla alla uppgifter som de förfogar över med undantag av uppgifter som skall hemlighållas på grund av rikets säkerhet eller försvarets intresse och som närmast finns hos försvarsförvaltningen och utrikesförvaltningen. Närings- och affärsidkarnas, yrkesutövarnas samt kommunernas och samkommunernas uppgiftsskyldighet skall gälla deras ekonomi och centrala uppgifter om deras verksamhet. Statens och kommunernas affärsverk skall jämföras med näringsidkarna. Uppgiftsskyldigheten för sammanslutningar och stiftelser som inte eftersträvar vinst skall i fråga om uppgifterna gällande verksamheten vara mera begränsad än för ovan nämnda grupper. Statistikcentralens rätt att få sekretessbelagda uppgifter skall också beröra uppgifter som avses i 17 § 1 mom. i denna lag, inklusive identifikationsuppgifter.

Uppgiftsskyldigheten har definierats så att de statistiska uppgifter som är nödvändiga för samhället skall kunna produceras. Statistikmyndigheterna måste hela tiden följa samhällets informationsbehov och se till att endast nödvändiga uppgifter samlas in från de uppgiftsskyldiga. Å andra sidan har man försökt skapa förutsättningar för produktion av jämförbar statistik. Också uppgifternas internationella jämförbarhet är viktigare än tidigare.

Innan beslut fattas om att uppgifter skall insamlas skall samråd enligt 7 § hållas med de myndigheter som lämnar uppgifter. Vid dessa samråd bör också grunderna för uppgiftsinsamlingen förklaras för dessa myndigheter.

Statliga myndigheter har på grundval av flera gällande lagar skyldighet att lämna uppgifter för framställandet av statistik. Enligt ännu gällande 3 § i den gamla lagen om statistikcentralen är statistikcentralen berättigad att av statens myndigheter erhålla sådana uppgifter som dessa förfogar över och som erfordras för framställandet av statistik. Enligt 1 mom. skall statliga myndigheter ha allmän

uppgiftsskyldighet beträffande det uppgiftsmaterial de förfogar över och den egna verksamheten, ekonomin och de uppgifter som de sköter.

I 2 mom. föreslås att närings- och affärsidkarnas samt yrkesutövarnas uppgiftsskyldighet preciseras jämfört med nuvarande. Deras uppgiftsskyldighet gäller den verksamhet de utövar (lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik 96/54, 1 §). Uppgiftsskyldigheten har reglerats på rätt allmän nivå och i princip är den rätt omfattande. På grundval av ett stadgande av allmän natur är det inte alltid obestridligt vilka uppgifter som kan anses omfattas av uppgiftsskyldigheten.

I lagen uppräknas de verksamhetsområden som berörs av uppgiftsskyldigheten. De är uppgifter om verksamhetens art, var den är belägen, ägoförhållanden, ekonomin, produkterna samt de resurser verksamheten förutsätter och deras användning. Uppgiftsskyldigheten omfattar de viktigaste uppgifter som behövs för framställandet av dagens statistik. I uppgifterna om produkter ingår uppgifter om produktionen av varor och tjänster, deras användning, beställningar, inköp, försäljning, anskaffningar, priser och lagring. Till uppgifterna rörande ekonomin hör inkomster, kostnader, vinster, omsättning, tillgångar, skulder, investeringar, sparande samt kapital-, kredit- och valutauppgifter. Till de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning hör uppgifter om personal, arbetsplatser, utfört arbete, arbetstider, löner och andra arbetskraftskostnader, arbetstvister, användning av energi samt avfall och immateriella investeringar i anslutning till verksamheten, närmast forsknings- och utvecklingsverksamhet. Om de detaljerade uppgifter som skall lämnas fattas beslut efter samråd enligt 7 §.

Den statistik som skall produceras på grundval av EES-avtalet gäller huvudsakligen den ekonomiska verksamheten, och den uppgiftsinsamling som ansluter sig till denna statistik riktas i betydande mån till närings- och affärsidkare samt yrkesutövare. Den uppgiftsinsamling som ansluter sig till avtalet kan huvudsakligen skötas på grundval av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Författningarna förutsätter i allmänhet inte uppgiftsskyldighet i sig, utan överlåter behovet av uppgiftsskyldighet åt medlemsstaternas prövning. I EG:s medlemsländer baserar sig uppgiftsinsamlingen i allmänhet i stor utsträckning på uppgiftsskyldig-

het. Många EES-författningar förutsätter inte att uppgifter insamlas från alla som utövar en viss verksamhet. Till exempel enligt de författningar som gäller industristatistik kan uppgifter från små företag insamlas mera sällan och genom användning av stickprov. Numera insamlas uppgifter från mindre företag också för nationell statistik ofta på grundval av stickprov eller så är de allra minsta företagen helt befriade från uppgiftsskyldigheten. EES-avtalet ökar dock i många fall mängden statistiska uppgifter som skall produceras, något som också oundvikligen ökar uppgiftsinsamlingen. I synnerhet måste stickprovsmetoder och andra metoder som förenklar uppgiftsinsamlingen utvecklas.

Kommunerna har med stöd av gällande stadganden (lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik, 2 §) skyldighet att lämna uppgifter om sin ekonomi under föregående kalenderår. Insamlingen av allmänna uppgifter som ansluter sig till kommunernas och samkommunernas verksamhet och ekonomi baserar sig på frivillighet.

Om kommunernas och samkommunernas uppgiftsskyldighet föreslås i 3 mom. ett sådant stadgande att den skall gälla uppgifter om ekonomin, serviceproduktionen, produkterna samt om resurserna och deras användning. Uppgiftsskyldigheten täcker således i tillämpliga delar samma uppgifter som för närings- och affärsidkarna samt yrkesutövarna. Det föreslagna stadgandet gör det möjligt att koncentrera den uppgiftsinsamling som sker från kommunerna till statistikcentralen.

Med samfund som inte eftersträvar vinst avses i 4 mom. sådana föreningar, andelslag, religiösa samfund, stiftelser samt andra registrerade samfund vilkas huvudsyfte är något annat än utövande av näringsverksamhet. Inom statistikväsendet är dessa samfund för närvarande av betydelse i synnerhet som lämnare av uppgifter i anslutning till arbetslivet. Uppgifterna gällande vissa samfunds ekonomi är viktiga vid framställandet av statistik. Till dessa delar kan samfunden jämföras med närings- och affärsidkare samt yrkesutövare. I momentet föreslås att samfundens uppgiftsskyldighet utöver samfundens basuppgifter (verksamhetens art, var den är belägen och innehavet) skall gälla uppgifter om ekonomin samt om resurserna och deras användning.

Pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och kommunala pensionsanstalten är vid

sidan av de statliga myndigheterna viktiga uppgiftslämnare från vilka det för närvarande på grundval av frivillighet insamlas uppgifter bl.a. för folkräkningar samt hushålls- och levnadskostnadsundersökningar. Eftersom uppgiftsinsamlingen från dessa inrättningar är fortgående och nödvändig för statistikväsendet föreslås i 4 mom. uppgiftsskyldighet beträffande de försäkrades yrke, anställningsförhållande och betalda förmåner när anstalten förfogar över dessa uppgifter.

12 §. *Befrielse från uppgiftsskyldigheten.* En statistikmyndighet skall ha rätt att bevilja undantag från uppgiftsskyldigheten. Ett motsvarande stadgande finns i lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (96/54). På den uppgiftsskyldiges begäran kan han helt eller delvis befrias från uppgiftsskyldigheten. När man prövar huruvida befrielse skall beviljas bör man beakta både uppgiftslämnarens möjligheter att lämna uppgifterna i fråga och uppgifternas betydelse för statistikproduktionen.

4 kap. **Bearbetning av uppgifter och framställande av statistik**

13 §. *Bearbetning och förvaring av uppgifter.* Det uppgiftsmaterial som används som grund för framställandet av statistik bildas ofta av uppgifter från olika informationskällor eller genom att uppgiftsmaterial som den myndighet som framställer statistiken förfogar över kombineras, varvid det kan bildas mycket omfattande uppgiftshelheter som beskriver uppgiftsobjekten på ett mångsidigt sätt.

I 1 mom. stadgas om skyldighet för en myndighet som framställer statistik att tillämpa sådana metoder och andra procedurer vid den interna bearbetningen, lagringen och utplånandet av uppgifter att ingens integritet eller affärs- och yrkeshemlighet äventyras. Vid bearbetningen av uppgifter bör sådana metoder användas, att man av de statistiska uppgifter som uppkommer som resultat av bearbetningen inte kan identifiera uppgiftsobjekten. Likaså måste man på alla sätt försöka förhindra att uppgifter som är avsedda att hemlighållas avslöjas i misstag. Personalen skall ges utbildning om datasekretessprinciperna. Personalen skall också annars ges handledning. Rätten att använda uppgiftsmaterial borde begränsas så mycket som möjligt.

I 2 mom. betonas iakttagandet av god

statistisk sed. Till god statistisk sed hör förutom säkerställande av att datasekretsstadgandena iaktas dessutom beaktande av internationellt vedertagna statistiketiska principer. Statistiketiska principer ingår bl.a. i Internationella Statistiska Institutets (ISI) yrkesetiska deklaration för statistikbranschen (21.8.1985), Europarådets rekommendation nr R (83) 10 om skydd av personuppgifter som används för vetenskapliga forskning och statistik (23.9.1983) samt i de grundprinciper för officiell statistik inom europeiska ekonomiska kommissionens område som FN:s ekonomiska kommission för Europa godkänt den 15 april 1992.

Den centrala principen är yrkesmässig oavhängighet. En myndighet som framställer statistik skall när den väljer de metoder som skall tillämpas och publicerar uppgifter sträva efter objektivitet. Vid behov skall man öppet föra fram de identifierade omständigheter som hindrar objektivitet. Även god registersed, som förutsätts i personregisterlagen, är ett väsentligt element i god statistisk sed.

Bevarandet av uppgiftslämnarnas förtroende har ansetts förutsätta öppenhet mot uppgiftslämnarna och stränga datasekretessprinciper.

14 §. *Dataskydd.* Paragrafen ålägger den myndighet som framställer statistik att skydda uppgifterna mot missbruk i alla skeden av statistikproduktionen. Till sitt innehåll motsvarar paragrafen stadgandet i 26 § personregisterlagen och dessutom så utsträcker den skyddsförpliktelsen utöver personuppgifterna till alla andra uppgifter som den myndighet som framställer statistik förfogar över.

För dataskyddet måste utvecklas sådana metoder som påverkar uppgifternas användningsmöjligheter. Känsliga eller annars omfattande uppgiftsmaterial får inte lagras i identifierbar form. Vid bearbetningen och lagringen av uppgifter bör personbeteckningen krypteras eller ersättas med myndighetens egna identifieringsbeteckningar. Användningen av uppgifterna måste hela tiden följas och övervakas.

15 §. *Användning av utomstående tjänster.* Som utomstående tjänster skaffas inom statistikproduktionen bl.a. databehandlings-, postnings- och underhållstjänster. De är i allmänhet sådana delskeden inom statistikproduktionen som det är ändamålsenligt och ekonomiskt att sköta med utomstående tjänster eller som det inte finns egna resurser för att sköta tillräckligt snabbt.

En myndighet som framställer statistik kan bli tvungen att till uppgiftslämnaren utlämna identifikationsuppgifter för utplockande av uppgifterna ur det uppgiftsmaterial som hör till stickprovet och som uppgiftslämnaren förfogar över. Ibland blir den myndighet som framställer uppgifter tvungen att utlämna också andra uppgifter för uppgiftsinsamlingen. I dessa fall är det fråga om uppdrag i anslutning till uppgiftsinsamlingen på vilka stadgandena i denna paragraf tillämpas.

När utomstående tjänster används måste man i synnerhet säkerställa dataskyddet. Man borde alltid avtala om uppdraget skriftligen och samtidigt definiera de olika parternas ansvar och skyldigheter. Den som utför ett uppdrag skall ha samma skyldighet att skydda uppgifter som den myndighet som framställer statistik har på grundval av denna lag. Den som utför ett uppdrag skall inte ha rätt att lämna uppgifterna vidare och inte att spara dem för att själv lagra dem. Den tystnadsplikt som stadgas i denna lag gäller också dem som utför uppdrag och deras anställda.

Motsvarande skyldigheter stadgas i personregisterlagen för dem som utför uppdrag. Eftersom de myndigheter som framställer statistik också bearbetar annat än personuppgifter, är det nödvändigt att ta in stadgandena också i denna lag.

16 §. *Statistikens kvalitet.* I 1 mom. åläggs skyldighet att framställa statistiken så att den ger en tillförlitlig bild av de fenomen som beskrivs. Vid sidan av den centrala utgångspunkten för statistikväsendet, dvs. objektiviteten, framhäver kravet betydelsen av ett klart och förstäligt sätt att presentera uppgifterna. När statistik framställs borde man använda så tillförlitliga metoder som möjligt och försöka presentera uppgifterna så att feltolkningar kan undvikas. Statistikväsendets oavhängighet och en snabb och rättvis betjäning av kunderna förutsätter att de statistiska uppgifter som blivit klara i varje fall publiceras snabbt.

Med tanke på statistikens jämförbarhet är det viktigt att man vid framställandet av statistik i så stor omfattning som möjligt använder enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar. Om detta stadgas i 2 mom. I egenskap av myndighet med allmän kompetens inom statistikväsendet sköter statistikcentralen om att det finns rekommendationer om begrepp, definitioner och klassificeringar till förfogande. Många av statistikväsendet klassificerin-

gar baserar sig på internationella rekommendationer. Inom EG kan klassificeringarna också basera sig på författningar. I EES-avtalet ingår en förordning (EEG, nr 3037/90) gällande statistisk näringsgrensindelning vilken skall tillämpas också i Finland.

5 kap. Hemlighållande och utlämnande av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål

17 §. *Hemlighållande av uppgifter.* Uppgifter som insamlats för statistiska ändamål skall för närvarande hemlighållas när lämnandet av uppgifter baserar sig på uppgiftsskyldighet. Sekretesstadgandena gäller inte uppgifter som insamlas på grundval av frivillighet. Statistikmyndigheterna har dock ansett dessa uppgifter såsom utredningar som framställts inom en myndighet enligt 5 § lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51) och som inte är offentliga.

I 1 mom. föreslås ett stadgande om att uppgifter som insamlats för statistiska ändamål skall vara sekretesbelagda. Hemlighållandet av uppgifter är inom statistikproduktionen en nödvändig förutsättning för förtroendefulla relationer till uppgiftslämnarna och därigenom för erhållande av tillförlitliga uppgifter. Uppgifter kan utlämnas till utomstående endast på de grunder som stadgas i denna lag eller med uttryckligt samtycke från den som saken gäller.

Ett undantag utgörs av uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och som är offentliga på grundval av annan lagstiftning samt vissa uppgifter som gäller företag och samfund. På grundval av 2 mom. kan en myndighet som framställer statistik förmedla bl.a. offentliga information som den fått om kommunernas verksamhet till andra statliga myndigheter, varvid den dubbla uppgiftsinsamling som riktas till kommunerna kan minskas. Uppgifterna utlämnas i den form de har fåtts för statistikföringen.

Med stöd av 3 § lagen om utlämnande av affärs- och samfundssignum (1126/90) har var och en rätt att ur det allmänna registret över affärs- och samfundssignum som statistikcentralen upprätthåller få uppgifter om juridiska personers samt affärsidkares och yrkesutövares affärs- och samfundssignum, namn, språkssignum, hemkommun och adress, juridisk form

samt datum för införande i och avförande ur skatteförvaltningens register över affärs- och samfundssignum.

På grundval av 3 mom. kan en myndighet som framställer statistik förmedla även vissa andra uppgifter än de som avses i lagen om utlämnande av affärs- och samfundssignum. Med stöd av stadgandet skall uppgifter om företags och samfunds samt yrkesutövers bransch, var verksamheten är belägen, verksamhetsställen, huvudsakliga nyttigheter, personalstyrka och omsättning samt huruvida företaget idkar utrikeshandel vara offentliga. Uppgifterna är till sin natur sådana som vanligen publiceras i bokslut och verksamhetsberättelser.

Genom utlämnandet av uppgifter som gäller företag, samfund och yrkesutövere är det möjligt att minska den dubbla uppgiftsinsamlingen och de kostnader som uppgiftsinsamlingen medför. Trots att de uppgifter som utlämnas inte kan jämföras med t.ex. befolkningsregistrets uppgifter i fråga om officiell tillförlitlighet, kan man med deras hjälp ändå förenhetliga uppgiftsmaterialets innehåll och rationalisera användningen av det.

18 §. *Utlämnande av uppgifter.* En förutsättning för erhållande av tillförlitliga uppgifter är att uppgiftslämnaren kan lita på att de uppgifter som han lämnar för statistiska ändamål inte används på ett sätt som kränker hans integritet eller intressen och rättigheter. I paragrafen definieras hur utlämnandet av sekretessbelagda uppgifter som insamlats för statistiska ändamål skall gå till.

För en mångsidig informationsproduktion är det nödvändigt och ändamålsenligt att sekretessbelagda uppgifter som insamlats för statistiska ändamål kan utnyttjas också på de grunder som stadgas i lagen eller med samtycke från den som uppgifterna gäller. Ett stadgande om detta finns i 1 mom.

Dessa uppgifter kan på grundval av 2 mom. utlämnas för vetenskaplig forskning eller statistiska utredningar. Uppgifterna kan ha insamlats på grundval av uppgiftsskyldighet som stadgas i denna lag eller frivillighet direkt från uppgiftslämnarna och som indirekt uppgiftsinsamling ur material som insamlats för andra ändamål. När uppgifterna utlämnas skall särskild uppmärksamhet fästas vid datasekretess. Personuppgifter som avses i personregisterlagen utlämnas inte och också från övriga upp-

gifter avlägsnas identifikationsuppgifter, dvs. namn, adresser och signum.

Statistikcentralen kan med stöd av 3 mom. för vetenskaplig forskning och statistiska utredningar utlämna också uppgifter med identifikationsuppgifter. Känsliga uppgifter får dock inte utlämnas. Utlämnande av uppgifter jämte identifikationsuppgifter kommer i fråga endast när den som tar emot uppgifterna har rätt enligt personregisterlagen att samla in dessa uppgifter.

Beaktandet av datasekretessen förutsätter också att den som vill ha uppgifterna uppger för den utlämnande myndigheten vilka andra uppgifter som han ämnar använda i undersökningen. Om det är nödvändigt att kombinera andra uppgifter med den utlämnande myndighetens material, skall den myndighet som framställer statistiken i allmänhet kombinera dem och vid behov avlägsna identifikationsuppgifterna ur det kombinerade materialet. När man bedömer huruvida uppgifter skall utlämnas bör man beakta inte bara datasekretesssynpunkterna utan också materialets lämplighet för det avsedda ändamålet.

Utomstående användning av uppgifter för forskning och statistik bör ske enligt samma principer som när uppgifterna används för sitt huvudsakliga ändamål. Beslut om utlämnande av uppgifter fattas av den myndighet som framställer statistiken och som förfogar över uppgifterna. När myndigheten utlämnar uppgifter kan den meddela de föreskrifter som är nödvändiga för skyddet av uppgifterna.

Stadgandet om utlämnande av uppgifter är så formulerat att det inte strider mot den ovan nämnda förordningen (Euratom, EG) nr 1588/90, som ansluter sig till EES-avtalet och som reglerar utlämnandet av uppgifter från nationella statistikmyndigheter till gemensamma statistikorgan. Enligt denna förordning kan nationella statistikmyndigheter bli tvungna att utlämna sådana uppgifter på enhetsnivå av vilka man inte kan identifiera personer direkt eller indirekt och andra enheter direkt.

På utlämnandet av en uppgift som erhållits för statistiska ändamål kan med stöd av 5 mom. inte tillämpas det förfarande för utlämnande av uppgifter som stadgas i 20 § lagen om allmänna handlingars offentlighet, där ministerierna av särskilda skäl har möjlighet att ge tillstånd till röjande av uppgifter som skall hemlighållas.

6 kap. Särskilda stadganden

19 §. *Åland.* Enligt självstyrelselagen för Åland (1144/91) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om statistik om förhållandena i landskapet (18 §) och riket i fråga om statistik för rikets behov. För förhindrande av dubbelinsamling har för de myndigheter som framställer landskapets och rikets statistik stadgats skyldighet att insamla de uppgifter som behövs för statistiken i samarbete. Likaså skall vardera parten på begäran tillstålla den andra parten statistiska uppgifter gällande förhållandena i landskapet. I paragrafen konstateras denna samarbetskyldighet. Den kan ofta fullgöras genom utlämnande av färdiga statistiska uppgifter. Ett ändamålsenligt arrangemang av uppgiftsinsamlingen förutsätter dock i vissa fall att identifierbara uppgifter utlämnas eller att statistiska uppgifter utlämnas innan de publiceras. Enligt paragrafen kan de myndigheter som framställer rikets statistik utlämna uppgifter gällande Åland som de fått för statistiska ändamål till de myndigheter som framställer statistik för Åland utan hinder av 17 och 18 §§.

20 §. *Uppgifter om dödsorsak.* Om utlämnandet av uppgifter om dödsorsak stadgas särskilt i 21 § förordningen om registrering av födelser och dödsfall och i 17 § 2 mom. lagen om allmänna handlingars offentlighet. Denna lagstiftning förblir i kraft. Behovet av att ändra stadgandena bör utredas särskilt.

21 §. *Kostnader.* Statistikmyndigheterna skall ha rätt att få uppgifter avgiftsfritt från de uppgiftsskyldiga, vilket är nuvarande praxis. Produktionen av statistik som gäller samhällsförhållandena är nödvändig verksamhet. Den baserar sig också på internationella förpliktelser.

De merkostnader som föranleds av uppgiftslämnandet ersätts dock när uppgiftslämnaren till statistikmyndigheten utlämnar omfattande material av masskaraktär som han förfogar över och som huvudsakligen gäller något annat än honom själv. Sådant material utlämnar närmast de statliga myndigheterna, pensionskyddscentralen, folkpensionsanstalten och kommunala pensionsanstalten samt Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund och olika pensionsanstalter. Också i dessa fall ersätts endast de överförings- och bearbetningskostnader samt andra kostnader som direkt ansluter sig till utlämnandet. Ersättningskyldigheten

skall inte vara beroende av om uppgifterna utlämnas på grundval av uppgiftsskyldighet eller frivillighet.

22 §. *Tystnadsplikt.* Enligt den lagstiftning som nu är i kraft gäller tystnadsplikten i fråga om uppgifter som erhållits för statistiska ändamål inte alla uppgifter och inte alla personer som deltar i bearbetningen av uppgifterna. I 1 mom. klarläggs och utvidgas tystnadspliktens område så att den skall gälla alla anställda hos myndigheter som framställer statistik samt också utomstående personer som bearbetar uppgifter på uppdrag eller på grundval av användningstillstånd för statistik- och forskningsändamål.

När moderna databehandlingsmetoder tillämpas kan uppgifter om bearbetningsprogram och -system äventyra datasekretessen lika mycket som om den egentliga informationen avslöjas. Tystnadsplikten utsträcks i 2 mom. till att gälla också sådana uppgifter om bearbetningsprogram och -anvisningar som äventyrar datasekretessen.

Tystnadsplikten föreslås i 3 mom. också omfatta sådana opublicerade statistiska uppgifter som det på grundval av finansministeriets bestämmelse är förbjudet att röja före publiceringen. Dylika uppgifter är sådana statistiska uppgifter som påverkar finansmarknaden och som en enskild marknadspart kan dra nytta av om han känner till dem på förhand. Dylik statistik beskriver samhällsekonomin utveckling; produktion, sysselsättning, inflation, ekonomins externa balans, räntor och den offentliga sektorns finansiella ställning. Finansministeriet beslutar vilken statistik som hör till denna grupp. Statistikcentralen för en förteckning över denna statistik och tidpunkterna för dess publicering.

23 §. *Brott mot statistiksekretess.* Olovligt utlämnande av uppgifter, brott mot de bestämmelser som avses i 18 § vid utlämnandet av uppgifter och brott mot tystnadsplikten straffas med böter eller fängelse.

24 §. *Vite.* Vite skall föreläggas en uppgiftsskyldig som inte annars fullgör sin uppgiftsskyldighet. Ett motsvarande stadgande ingår för närvarande i lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik, som föreslås bli upphävd.

25 §. *Brott mot uppgiftsskyldigheten.* För uppsåtlig försummelse av uppgiftsskyldigheten samt för uppsåtligt lämnande av oriktiga uppgifter kan domstolen ådöma böter. Domstols-

förfarandet tillämpas närmast på uppsåtlig och fortsatt försummelse av uppgiftslämningen.

Statistikmyndigheten skall ha möjlighet att pröva om den inleder förfarande enligt paragrafen, om försummelsen i sin helhet är av ringa betydelse.

26 §. *Ändringsökande.* I beslut som myndigheter som framställer statistik har fattat med stöd av denna lag söks ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.

27 §. *Närmare stadganden.* Vid behov utfärdas närmare stadganden om de procedurer som skall iakttas vid tillämpningen av lagen genom förordning.

28 §. *Ikraftträdelse- och övergångsstadganden.* Lagen föreslås träda i kraft omedelbart efter att den stadfästs. Genom lagen upphävs de specialstadganden som gäller statistikcentralens statistik med undantag för stadgandena gällande dödsattest samt folkräkningslagen vilka på grund av sin speciella karaktär i detta skede bibehålls som tidigare. Behovet av att upphäva speciallagstiftningen om andra myndigheter som framställer statistik eller behovet av ny lagstiftning måste utredas särskilt för varje myndighet. Sjöfartsstyrelsen får dock fram till utgången av 1995 samla in uppgifter med stöd av 5 § lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik, som föreslås bli upphävd, och det statsrådsbeslut som givits med stöd av den (593/64).

Statistikuppgifter som innehas av forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården får till utgången av 1995 utlämnas med stöd av 20 § 2 mom. lagen om allmänna handlingars offentlighet.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

På grundval av 27 § i den föreslagna statistiklagen kan en förordning utfärdas om de procedurer som skall iakttas vid tillämpningen av lagen. Genom förordning kan vid behov utfärdas preciserande stadganden t.ex. om de metoder som skall tillämpas vid de förhandlingar som förs med uppgiftslämnarna. Något direkt behov av att utfärda en förordning föreligger inte.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt. I lagen finns inga stadganden som skulle förutsätta en övergångsperiod eller förhandsförberedelser för lagens ikraftträdande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Statistiklag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Statistikväsendet

Med statens statistikväsen avses av statliga myndigheter för allmänt bruk framställd statistik över samhällsförhållandena och deras utveckling.

2 §

Lagens tillämpningsområde och syfte

Denna lag tillämpas, om inte något annat stadgas, på statliga myndigheter som framställer statistik enligt 1 § över samhällsförhållandena och deras utveckling på basis av uppgifter som de samlat in för detta ändamål.

Lagen tillämpas även på de statliga myndigheter som på basis av uppgifter som de förfogar över och som har samlats in för andra ändamål framställer statistik enligt 1 § över samhällsförhållandena och deras utveckling.

Syftet med lagen är att förenhetliga och effektivera de principer och förfaringsätt som tillämpas vid insamlandet, bearbetningen, användningen och utlämnandet av uppgifter samt att främja en god statistiksed inom statens statistikväsen.

3 §

Myndigheter

Statistikmyndigheter som avses i denna lag är statistikcentralen som allmän myndighet inom statens statistikväsen samt dessutom de statliga myndigheter som enligt ett särskilt stadgande i lag har fått i uppgift att framställa statistik.

I denna lag avsedda myndigheter som framställer statistik är utom statistikmyndigheterna framställa de statliga myndigheter som framställer sådan statistik som avses i 1 §.

4 §

Grunderna för uppgiftsinsamlandet

När uppgifter samlas in för framställande av

statistik skall i första hand uppgifter som samlats in i något annat sammanhang utnyttjas.

Att lämna uppgifter för framställandet av statistik är frivilligt, om det inte i denna eller någon annan lag stadgas om uppgiftsskyldighet.

Uppgifterna skall alltid samlas in utan identifikationsuppgifter, om detta är möjligt med avseende på framställandet av statistiken.

5 §

Förhållande till personregisterlagen

När statistik enligt denna lag framställs skall personregisterlagen (471/87) iakttas, om inte något annat stadgas i denna eller någon annan lag.

2 kap.

Organisering av uppgiftsinsamlandet

6 §

Uppgiftsinsamlande

En myndighet som framställer statistik skall se till att endast de uppgifter som är nödvändiga för statistiken begärs av uppgiftslämnarna.

Uppgifterna skall samlas in på ett ekonomiskt sätt och så att det åsamkar uppgiftslämnarna så liten olägenhet och så små kostnader som möjligt.

7 §

Samrådsskyldighet

Innan en statistikmyndighet fattar beslut, om vilka uppgifter som skall samlas in på basis med stöd av uppgiftsskyldighet, om vilka tidsfrister och procedurer som skall tillämpas vid lämnandet av uppgifterna samt om återrapportering skall den samråda med uppgiftslämnarna eller de organisationer som företräder dem eller med andra organisationer.

Samråd skall ordnas i ett så tidigt skede att uppgiftslämnarnas synpunkter kan beaktas.

Samråd skall också ordnas om en ovan avsedd företrädare för uppgiftslämnarna begär det.

8 §

Beslut om uppgiftsinsamlande

Efter att ha samrått med de uppgiftsskyldiga eller med deras företrädare beslutar statistikmyndigheten vilka uppgifter som skall samlas in samt vilka förfaringssätt och tidsfrister som skall iakttas vid insamlandet.

Uppgiftslämnarna och deras företrädare skall i tillräckligt god tid underrättas om beslutet att samla in uppgifter samt om insamling av nya eller ändrade uppgifter.

9 §

Information till uppgiftslämnarna

När uppgifter samlas in skall uppgiftslämnarna underrättas om ändamålet med uppgifterna, vilka förfaringssätt som används vid framställandet av statistiken, grunderna för utlämnande av uppgifter samt om andra nödvändiga omständigheter som påverkar lämnandet av uppgifter.

De uppgiftsskyldiga, med undantag av statliga myndigheter, skall få återrapportering om de statistiska uppgifterna.

3 kap.

Uppgiftsskyldighet

10 §

Rätt att samla in uppgifter

På grundval av den uppgiftsskyldighet som stadgas i denna lag kan statistikcentralen samla in uppgifter för framställande av statistik som hör till dess verksamhetsområde.

Om rätt för övriga statistikmyndigheter som avses i

3 § 1 mom. att samla in uppgifter på basis av uppgiftsskyldighet gäller vad som särskilt stadgas i lag.

11 §

Uppgiftsskyldighet

Statliga myndigheter är trots sekretesstadgandena skyldiga att lämna statistikcentralen de uppgifter, som är nödvändiga för statistikframställning ur det uppgiftsmaterial de förfogar över samt uppgifter om den egna verksam-

heten och ekonomin samt om de åligganden som de sköter med undantag av uppgifter som skall hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet eller försvarrets intresse.

Näringsidkare, rörelseidkare och affärsidkare och yrkesutövare samt kommunernas och statens affärsverk är skyldiga att lämna statistikcentralen de uppgifter, som är nödvändiga för statistikframställning om arten av den verksamhet som de utövar, var den bedrivs, ägoförhållanden, ekonomin, produkterna samt om de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

Kommuner och samkommuner är skyldiga att lämna statistikcentralen de uppgifter, som är nödvändiga för statistikframställning om ekonomin, produkterna och tillhandahållen service samt om de resurser verksamheten förutsätter och deras användning.

Sammanslutningar och stiftelser som inte eftersträvar vinst är skyldiga att lämna statistikcentralen de uppgifter, som är nödvändiga för statistikframställning om arten av den verksamhet som de utövar, var den bedrivs, egendom, ekonomin samt om de disponibla resurserna. Pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och kommunala pensionsanstalten är dessutom skyldiga att lämna de uppgifter som de förfogar över och som gäller de försäkrades yrken och anställningsförhållanden samt betalda förmåner.

12 §

Befrielse från uppgiftsskyldigheten

En statistikmyndighet kan på en uppgiftsskyldigs begäran helt eller delvis befria denne från uppgiftsskyldigheten, om uppgiftslämnandet medför oskäligen olägenhet för denne och befrielsen inte avsevärt försvårar framställandet av statistiken.

4 kap.

Bearbetning av uppgifter och framställande av statistik

13 §

Bearbetning och förvaring av uppgifter

Vid bearbetningen, förvaringen och utplålandet av uppgifter som samlats in för sta-

tistiska ändamål får ingens integritet eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras.

Uppgifterna skall bearbetas med iakttagande av god statistiksed och i enlighet med de internationella rekommendationer och procedurer som allmänt tillämpas inom statistikbranschen.

14 §

Dataskydd

En myndighet som framställa statistik skall se till att uppgifterna i statistikproduktionens alla skeden på behörigt sätt årskyddade mot olovlig bearbetning, användning, utplåning och ändring samt mot olovligt tillgrepp.

15 §

Användning av utomstående tjänster

En myndighet som framställer statistik kan låta utomstående utföra deluppdrag eller stöduppdrag som ansluter sig till statistikproduktionens olika skeden. När myndigheten överväger att anlita utomstående och utarbetar villkor för uppdraget samt ordna övervakningen skall den i synnerhet fästa avseende vid datasekretessynpunkterna.

Uppdragstagarens skyldighet att skydda uppgifterna inbegriper vad som stadgas i 14 § och uppdragstagaren har inte rätt att använda och lämna ut uppgifterna för andra ändamål eller lagra dem för egen räkning. Den som utför ett uppdrag skall iaktta tystnadsplikt enligt 22 §.

16 §

Statistikens kvalitet

Statistiken skall vara så tillförlitlig som möjligt och den skall ge en riktig bild av samhällsförhållandena och deras utveckling. Statistiken skall publiceras så snabbt som möjligt efter att den har utarbetats.

För att säkerställa uppgifternas jämförbarhet skall vid framställande av statistik i mån av möjlighet användas enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar.

5 kap.

Hemlighållande och utlämnande av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål

17 §

Hemlighållande av uppgifter

Uppgifter som erhållits för statistiska ändamål är sekretessbelagda, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

Uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet är offentliga.

Utöver vad som stadgas i lagen om utlämnande av affärs- och samfundssignum (1126/90) är uppgifter om företags och samfunds samt yrkesutövares bransch, var verksamheten är belägen, driftställen, huvudsakliga nyttigheter, antalet anställda och omsättning samt idkande av utrikeshandel offentliga.

18 §

Utlämnande av uppgifter

Sekretessbelagda uppgifter som erhållits för statistiska ändamål kan lämnas till utomstående endast på de grunder som stadgas i lag eller med samtycke av den som uppgifterna gäller. Dessa uppgifter får dock inte lämnas ut om användas vid administrativt beslutsfattande eller vid någon annan motsvarande behandling av ett ärende.

En myndighet som framställer statistik kan för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar som gäller samhällsförhållandena lämna ut uppgifter som den samlat in för statistiska ändamål. Personuppgifter som avses i personregisterlagen och andra statistiska enheters identifikationsuppgifter dock inte lämnas ut.

Utän hinder av vad som stadgas i 2 mom. kan statistikcentralen för vetenskaplig forskning och statistiska utredningar lämna ut även uppgifter om ålder, kön, utbildning och yrke under förutsättning att den som får uppgifterna har rätt enligt personregisterlagen att samla in dessa uppgifter.

Utlämnandet av uppgifter får inte medföra skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller. Den myndighet som lämnar ut uppgifterna skall vid utlämnandet meddela de föreskrifter som behövs för att uppgifterna skall kunna skyddas.

På uppgifter som erhållits för statistiska ändamål tillämpas inte stadgandena i 20 § 2

mom. lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51) eller motsvarande senare utfärdade stadganden.

6 kap.

Särskilda stadganden

19 §

Åland

Vid framställande av statistik som gäller Åland iakttas samarbetskyldigheterna enligt 23 § 1 och 2 punkten samt 30 § 5 och 23 punkten självstyrelselagen för Åland (1144/91). Uppgifter som gäller Åland och som rikets myndigheter fått för statistiska ändamål kan utan hinder av 17 och 18 § för framställande av statistik lämnas ut till de myndigheter som framställer statistik för Åland.

20 §

Uppgifter om dödsorsak

På utlämnande av uppgifter om dödsorsak tillämpas vad som särskilt stadgas därom.

21 §

Kostnader

En statistikmyndighet har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som avses i 10 §. Om det emellertid är fråga om utlämnande av omfattande uppgiftsmaterial av masskaraktär som uppgiftslämnaren förfogar över, ersättas de direkta kostnader som utlämnandet av uppgifterna orsakar.

Den återrapportering som avses i 9 § 2 mom. är avgiftsfri för de uppgiftsskyldiga.

22 §

Tystnadsplikt

Uppgifter som enligt 17 § skall hållas hemliga får inte röjas för utomstående eller utnyttjas till enskild nytta.

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas också på program för automatisk databehandling vilka ansluter sig till statistikproduktionen och på sådana uppgifter om anvisningar som äventyrar datasekretessen i det fall att de röjs.

Tystnadsplikten gäller också sådana opublicerade statistiska uppgifter som enligt vad finansministeriet föreskrivit inte får röjas eller utnyttjas innan de publicerats.

23 §

Brott mot statistiksekretess

Den som utan laglig rätt lämnar ut uppgifter som samlats in för statistiska ändamål eller bryter mot de föreskrifter som avses i 18 § eller mot den tystnadsplikt som stadgas i 22 § skall för brott mot statistiksekretess dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om straff för brott mot tystnadsplikt som begås av en tjänsteman eller en offentligt anställd arbetstagarer stadgas i 40 kap.5 § strafflagen.

24 §

Vite

Om en uppgiftsskyldig försummar att lämna uppgifter inom utsatt tid, kan länsstyrelsen på ansökan av en myndighet som avses i 3 § 1 mom. vidvite ålägga den försumlige att lämna uppgifterna.

25 §

Brott mot uppgiftsskyldigheten

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen försummar att lämna uppgifter som avses i denna lag skall för underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet enligt statistiklagen dömas till böter.

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter eller meddelanden för fullgörande av den uppgiftsskyldighet som stadgas i denna lag skall för lämnande av oriktiga statistiska uppgifter dömas till böter.

Om en försummelse som nämns i 1 eller 2 mom. i sin helhet skall anses uppenbart ringa, kan den myndighet som avses i 3 § 1 mom. avstå från åtgärder för att ställa den skyldige under åtal.

26 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som myndigheter som framställer statistik har fattat med stöd av denna lag får, om inte något annat stadgas särskilt, sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som särskilt stadgas om ändringssökande i högre förvaltningsmyndigheters beslut i förvaltningsärenden.

27 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om de förfaringssätt

som skall iaktas vid tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

28 §

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

Denna lag träder i kraft den 19 .

Genom denna lag upphävs lagen den 5 mars 1954 om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (96/54) jämte ändringar samt 2 och 3 §§ lagen den 23 december 1970 om statistikcentralen (796/70). Sjöfartsstyrelsen får

dock på basis av uppgiftsskyldigheten samla in uppgifter till utgången av år 1995. med stöd av 5 § lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik.

Utän hinder av vad som stadgas i 18 § 5 mom. skall vid utlämnandet av statistikmaterial som innehas av försäkrings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården till utgången av 1995 iaktas stadgandena i 20 § 2 mom. lagen om allmänna handlingars offentlighet.

Helsingfors den 28 juni 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Minister *Mauri Pekkarinen*